

ชื่อวิทยานิพนธ์	: การศึกษาเปรียบเทียบวิญญาณในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาบาไฮ
ผู้วิจัย	: พระประพัทธ์ สุภโท (ยอดทอง)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ศาสนาเปรียบเทียบ)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	: พระมหาสมพงษ์ คุณากโร,ดร. ป.ธ.๙, M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy) : ดร.แสง นิลนามะ ป.ธ. ๗, พธ.ม. (ปรัชญา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบวิญญาณในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาบาไฮ” นี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาเรื่องวิญญาณในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท ๒) เพื่อศึกษาเรื่องวิญญาณในศาสนาบาไฮ ๓) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเรื่องวิญญาณในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาบาไฮว่ามีความเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร โดยงานวิจัยนี้ เน้นศึกษาเชิงเอกสารจากคัมภีร์ทางศาสนาเป็นหลัก ผลการวิจัย พบว่า

วิญญาณในพระพุทธศาสนาเถรวาทโดยสถานะ หมายถึง ธาตุรู้แจ้งในอารมณ์ มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป หรือเป็นไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) และทำกิจเวียนว่ายเป็นปัจจัยให้กันตามระบบไตรวัฏ (กิเลส กรรม วิบาก) เรื่อยไป ทำให้มีการสังสมกรรม กลายเป็นคุณสมบัติต่าง ๆ ของวิญญาณนั้น อันเป็นปัจจัยให้วิญญาณปฏิสนธิในภพชาติ สรรค์สร้างนามรูป บุคลิกภาพ อุปนิสัยใจคอ ความแก่ ความเจ็บ ความตาย รั่ววิบากทุกข์ต่างๆ ตามมาอย่างไม่สิ้นสุด การทำลายเหตุปัจจัยเสียได้เด็ดขาด จึงจะทำให้วิญญาณดับสลายพ้นจากกองทุกข์ ถึงความสุขอันเที่ยงแท้อมตะนิพพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุด ซึ่งต้องปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ ๘ เท่านั้น จึงบรรลุถึงได้

วิญญาณในศาสนาบาไฮ หมายถึง ธาตุรู้ทางกายทางใจและหมายถึงจิตสำนึก สามารถรู้อะไรได้ดังประสงค์ บังคับกายใจได้ เป็นอิสระและเป็นอมตะเที่ยงแท้ยั่งยืน เพราะเกิดจากพระเจ้าสร้าง เพื่อให้มารับบทเรียน ความทุกข์ยากในโลก ทดสอบให้เกิดสำนึกเห็นคุณค่าพระเจ้า แล้วยอมรับพระวิญญาณบริสุทธิ์ที่ส่งผ่านมาทางศาสนทูต ซึ่งเป็นธรรมะบัญญัติที่มีวัตถุประสงค์ จัดระบบบริหารโลกใหม่ให้มีความเป็นเอกภาพเป็นหนึ่งเดียวกันในทางศาสนา, พระเจ้าและมนุษยชาติ เมื่อผู้จงรักภักดีปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จนเป็นที่พอพระทัยของพระเจ้าเป็นเจ้าแล้ว พระองค์ย่อมจะประทานความอารี ให้ได้รับชีวิตนิรันดร์หลังตายแล้ว อันเป็นปิตุสขอย่างล้นพ้น รวมเป็นอันเดียวกับพระองค์ ในอาณาจักรสวรรค์

วิญญาณในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาบาไฮ มีส่วนคล้ายคลึงกันในแง่ความหมายภายนอก ได้แก่ ความเป็นธาตุรู้ ความรู้สึกนึกคิด และหลักการพัฒนาวิญญาณ ในประเด็นต้องมีคุณธรรมศีลธรรมเป็นพื้นฐานเท่านั้น ส่วนเนื้อหาภายในอันเป็นรายละเอียด แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

วิญญานในพระพุทธศาสนาเผลวาทเกิดจากเหตุปัจจัย เป็นไปตามกรรม อยู่ในวงจรแห่งไตรวัฏฏ์ คือ กิเลส กรรมและวิบาก เป็นไตรลักษณ์ตลอดเวลา จะมีความบริสุทธิ์ได้ก็ต่อเมื่อมีอารมณ์บริสุทธิ์ การทำให้สิ้นเหตุปัจจัยดับสลายวิญญานได้เท่านั้นจึงจะพ้นทุกข์ ดังนั้นวัตถุประสงค์การพัฒนาวินญานจึงมุ่งขัดเกลา ทำลายอารมณ์นุสัยและอนุสัยของวิญญานในทุกระดับ ในส่วนศาสนาบาไฮ วิญญานมนุษย์เกิดจากพระผู้เป็นเจ้าสร้าง เป็นไปตามอำนาจพระประสงค์ของพระองค์ เป็นอมตะเที่ยงแท้ ยั่งยืนไม่มีดับ เคลื่อนไหวก้าวหน้าไปสู่ความสมบูรณ์เท่านั้น การยอมรับพระวิญญานบริสุทธิ์ด้วยการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนทูตอย่างเคร่งครัด เป็นการแสดงความจงรักภักดีทำให้พระองค์พอพระทัย ประทานพระอารีให้วิญญานมีศักยภาพแกร่งกล้าด้วยคุณธรรมอันยิ่ง จนสามารถใช้ชีวิตนิรันดร์ รวมเป็นอันเดียวกันกับพระองค์ ในอาณาจักรสวรรค์ได้สะดวกเร็วขึ้น การไม่ยอมรับพระองค์ จะทำให้พัฒนาการช้า เข้าถึงพระองค์ได้ยาก ต้องเสียเวลามาก กว่าที่พระองค์จะทรงพระปราณี แต่ถึงอย่างไร วิญญานมนุษย์ทั้งหมด ก็ต้องรวมเป็นหนึ่งเดียวกับพระองค์ในที่สุด

Thesis Title : A Comparative Study of Soul (*Viññāna*) in Theravada Buddhism and Baha'i

Researcher : Phra Prapat Supatto

Degree : Master of Arts (Comparative Religion)

Thesis Supervisory Committee :

- : Phramaha Somphong Khunakaro, Pali IX, M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy)
- : Dr. Sawaeng Nilnama, Pali VII, M.A. (Philosophy), Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : 14 February 2016

ABSTRACT

This research on “A Comparative Study of Soul (*Viññāna*) in Theravada Buddhist and Baha'i” aims at three objectives; namely, 1) To study the soul in Theravada Buddhist thought, 2) to study the soul in Baha'i, and 3) to comparatively study the difference and similarity of soul in Theravada Buddhism and Baha'i. By making this research, it emphasizes on documentary research relied on the scripture as the main source. The result of this research has been found as follows:-

The terms “*Viññāna*” in Buddhism literally means the element that realizes the objects the function of which is to arise, stay, and fall away; it is called “Three characters (impermanence, suffering, and selfless)” in other ways. By this, it causes the circular system as its function that results in accumulating the result of action and turns to be its various properties eventually. Moreover, it causes the process of getting rebirth including mind and form, behavior, and the circle of life such as aging, sickness, and death that are constantly created; all of these are considerably said to be the result of actions resulting in various sufferings continually. Anyways, the main aim of Buddhism is to approach the ultimate happiness that is Nirvana. It is only one way to reach the happiness that is the cause leading *Viññāna* to the circle of life must be completely destroyed thereby practically following eightfold Noble Path only.

The term “*Viññāna*” in Baha'i literally means the physical and mental knowing element. In addition, it is meaningfully defined as conscious, which can perceive whatever as it wishes and get mind and form under control. Moreover, it is virtually said to be independent and permanent because of being created by God.

By His propose of creation, God wishes *Viññāna* getting suffered and realizing the His grace. Moreover, He intentionally wants the *Viññāna* to accept the pure soul as a meaningful commandment for the purpose of essentially using it as the rearranging system for unifying the world in the religious circumstances. In so far as human being has strong faith in Him and stringently complies with the commandment till He is appreciate, He will kindly offer the human being immortal life after death which is exactly said to be the ultimate happiness as it is livingly unified with God in the Paradise.

In terms of “*Viññāna*”, the idea of Theravada Buddhism and Baha’, is quite similar when it is externally considered that is the knowledgeable element, realization, and the discipline of the development of *Viññāna*; all of these merely must use morality as the basis. Internally considered, it is quite different in details; for example, the *Viññāna* in Theravada Buddhism can arise regarding the causes and the effects, and the result of action, which falls under the tribal circle, i.e., greed, action, and the fruit. All of these circularly arise constantly that results in sufferings. In the case, human being extremely want to get *Viññāna* purified and get rid of suffering completely, they have to destroy the causes and effects of arising *Viññāna* only. By this, regarding Buddhism, to develop *Viññāna* so as to get purified is to completely destroy all level of latent disposition underlying *Viññāna* in this regard. Regardingly Baha’i, human *Viññāna* is considerably created by God and depends on His intention. By it, *Viññāna* is said to be immortal, permanent and tread to be perfect one only. Anyways, to accept the pure *Viññāna* thereby practically following the prophets’ commandment stringently is certainly considered as faithful expression so as to purposely appreciate Him. As the result, He kindly bestows strong potentiality endowed with virtue to the *Viññāna* resulting in getting immortality and unifying with Him on Paradise as fast as possible. By contrast, if any denies Him, *Viññāna* is hardly developed and approached Him. Worse still, it spent much time to get kindness from Him. Anyways, all human *Viññāna*, sooner and later, unified with Him eventually.